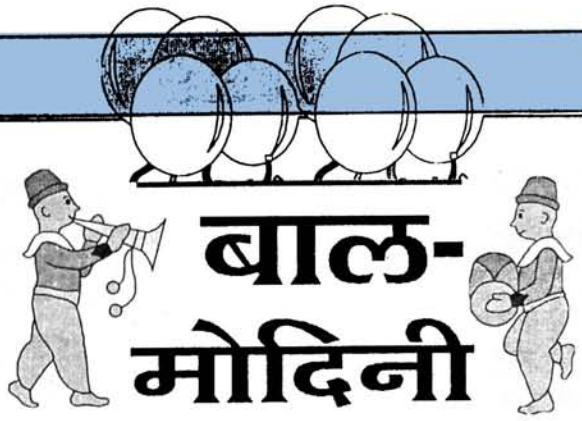

बाल-मोदिनी

देवसृष्टिः

• (सं) आनन्दाचार्यः सि.आर्.

क स्मिंश्चित् वने महान् वटवृक्षः कश्चन आसीत् । तत्र किञ्चन काकनीडम् आसीत् । अण्डानि अपि तत्र आसन् । गच्छति काले अण्डैः शावकाः बहिः आगताः । क्रमेण ते अवर्धन्त अपि ।

काकमाता शावकेभ्यः आहारदानसमये एवं चिन्तयति स्म - ''हन्त ! अहो, देवस्य पक्षपातः ! सृष्टौ मानवस्य स्थितिः अपि एवमेव । केचन सुन्दराः, अन्ये केचन कृष्णवर्णीयाः । पक्षिषु अपि एवमेव । कोकिलस्य कण्ठः इव मम कण्ठः नास्ति । शुकस्य इव मम रूपैश्वर्यं नास्ति । यदि देवः कृपां कुर्यात् तर्हि मम, शावकानां च स्वर्णवर्णं याचिष्यामि अहम् । तदा अहमपि इतरे पक्षिणः इव गर्वेण व्यवहर्तुं शक्नुयाम्'' इति ।

सर्वदा एतादृश्या हीनभावनया खिद्यते स्म काकमाता ।

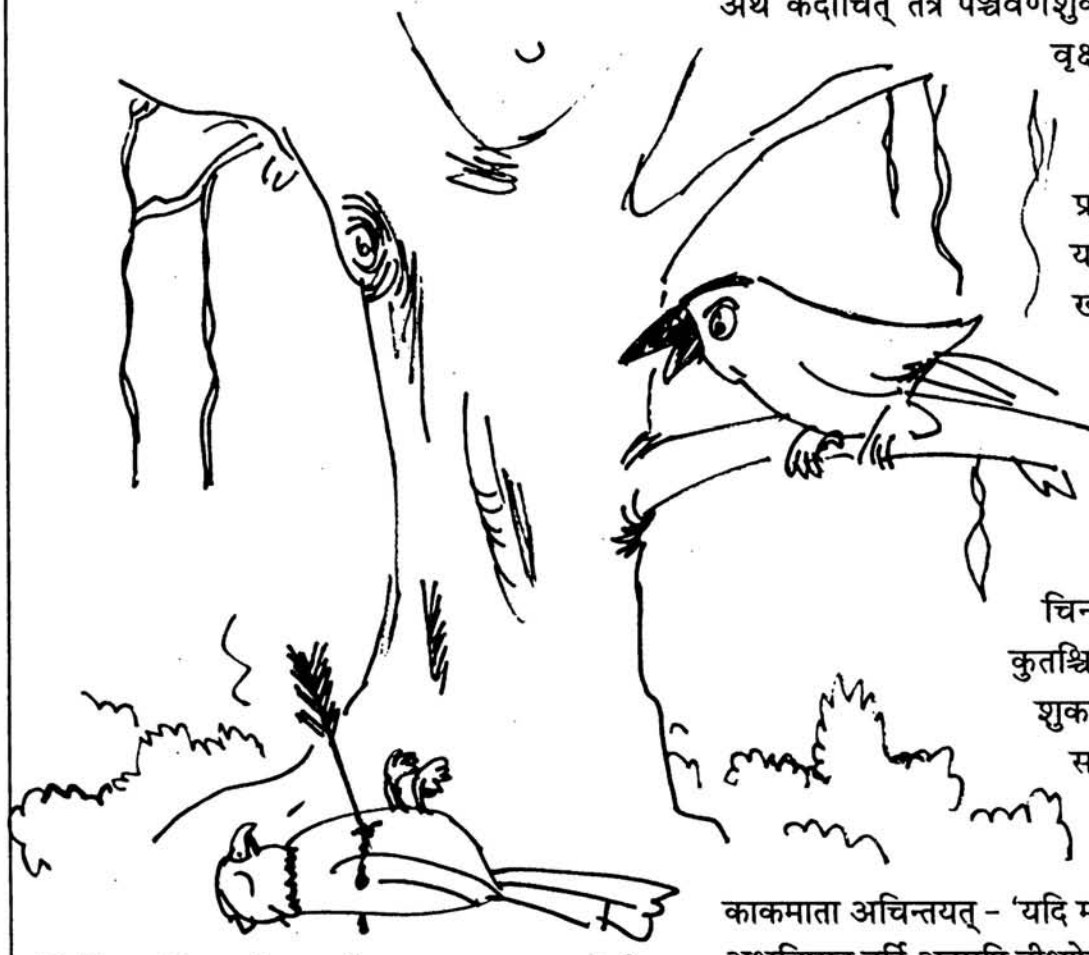

अथ कदाचित् तत्र पञ्चवर्णशुकः कश्चन उड्डीय आगत्य वृक्षशाखायाः उपरि उपविष्टवान् । तं सुन्दरं शुकं दृष्ट्वा काकमातुः असूया प्रवृद्धा । 'एतस्य शुकस्य यत् सौन्दर्यं तत् मयि नास्ति खलु ! एतस्य गानम् उड्डयनं च कर्णयोः नेत्रयोः च तृप्तिं जनयति । अहो, एतस्य दर्शनात् कियान् आनन्दः भवति !' इति काकमातरत् चिन्तयन्ती आसीत् तावता कुतश्चित् आगतः कश्चन बाणः शुकस्य कण्ठे लग्नः । शुकः सहसा वृक्षात् अपतत् ।

एतद् दृष्ट्वा काकमाता अतितरां भीता । इदानीं काकमाता अचिन्तयत् - 'यदि ममापि शुकसदृशं सौन्दर्यम् अभविष्यत् तर्हि अहमपि तीक्ष्णेन शरेण आहता अभविष्यं निश्चयेन । मम शावकाः विनाहारम् अनाथाः सन्तः मृताः अभविष्यन् । अहं देवविषये अन्यथा अभावयम् । देवस्य सृष्टिः व्यवस्थिता वर्तते । अव्यवस्थितं तु अस्माकं मनः एव' इति ।

एतेन सत्यज्ञानेन काकमाता हीनभावनां विमुच्य आनन्देन शावकैः सह अजीवत् ।